

Секція: економіка, організація і управління підприємствами

Сак К. В.

аспірантка кафедри менеджменту

ІБЕІТ

Одеський національний політехнічний університет

м. Одеса, Україна

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Забезпечення економічного зростання в умовах ринкової трансформації України вимагає підвищення ефективності використання ринкових інструментів, погодженого вирішення завдань формування відповідних технологічних, інституційних та організаційних структур, для модернізації та підвищення ефективності діяльності суб'єктів підприємництва.

Тенденція залежності економічного росту від стану потенціалу очевидна, завжди відзначалася творцями теорії економічного зростання, підтверджується практикою господарювання.

На сьогоднішній день існує безліч різних визначень і трактувань понять «потенціал», «ресурси», «ресурсний потенціал». Необхідно зупинитися на уточненні поняття потенціалу.

Слід зазначити, що термін «потенціал» широко застосовується в економічній літературі в якості кількісної оцінки й виступає як природний, інвестиційний, інтелектуальний, економічний, ресурсний, трудовий і т. д.

Згідно з визначенням, наведеним у Великій Радянській Енциклопедії, в загальному вигляді «потенціал», без визначення його видів, являє собою сукупність засобів, запасів, джерел у наявності, які можуть бути мобілізовані, приведені в дію, використані для досягнення мети.

В узагальненому вигляді А.Н. Азріліян та інші пропонують розуміти під потенціалом сукупність наявних засобів, можливостей у якій-небудь області [1].

Ми вважаємо, що заслуговує уваги підхід Т. Г. Храмцової до визначення «потенціалу». В її інтерпретації: «потенціал – це не тільки і не просто кількість ресурсів, але й укладена в них можливість розвитку системи в заданому напрямку [3].

Тобто під потенціалом слід розуміти сукупність засобів, запасів, можливостей використання яких дозволяє досягти економічний ефект.

Економічні ресурси – це ті природні і соціальні сили, які можуть бути залучені у виробництво, в процес створення товарів, послуг та інших цінностей. В економічній науці ресурси поділяють на чотири групи: природні, матеріальні, трудові і фінансові.

Отже, підприємство повинно забезпечити високу ефективність функціонування за рахунок повного і раціонального використання всіх наявних у нього ресурсів.

У зв'язку з цим, під ресурсами слід розуміти кошти грошові і не грошові, цінності, запаси, можливості їх використання при необхідності, джерела коштів.

Принциповою відмінністю між термінами «ресурси» та «потенціал» є те, що ресурси існують незалежно від суб'єктів економічної діяльності, а потенціал окремого підприємства, суспільства в цілому невіддільний від суб'єктів діяльності. Тобто «потенціал», крім матеріальних і нематеріальних засобів, включає здібності працівника, колективу, підприємства, суспільства в цілому до ефективного використання наявних коштів або ресурсів.

У цих цілях доцільно в системі оціночних показників ефективності ресурсів використовувати економічну категорію, через яку можна враховувати величину накопичених ресурсів, ступінь використання можливостей і величину створеного суспільного продукту. Такою категорією може служити «ресурсний потенціал».

Незнання можливостей і величини невикористаних резервів кожного підприємства і галузі в цілому призводить до необґрунтованого нарощування ресурсного потенціалу.

Слід зазначити, що в теоретичному і практичному аспектах категорія ресурсний потенціал на рівні підприємства вивчена недостатньо, хоча в науковій літературі на макрорівні обговорюється досить широко.

Ресурсний потенціал, насамперед, являє собою не просто суму, а систему ресурсів, що використовуються комплексно, тобто передбачає обов'язкову взаємодоповнюваність окремих ресурсів у процесі суспільного виробництва. Збільшення в системі одного якого-небудь ресурсу припускає одночасне збільшення кількості іншого ресурсу.

Важливою відмінною рисою категорії ресурсного потенціалу є також і те, що вона передбачає можливість взаємозамінності ресурсів, що використовуються в суспільному виробництві. Багатофункціональність більшості видів ресурсів створює умови варіації застосування різних їх видів і елементів для досягнення одного і того ж заданого кінцевого результату.

І, нарешті, в ресурсний потенціал включається не тільки сформована система ресурсів, але й альтернативні ресурси та їх джерела, тобто нові види ресурсів, які раніше не існували (або не використовувалися), можливість використання яких науково обґрунтована та отримання (або використання) передбачено в аналізованому періоді перспективно.

Таким чином, як і раніше, питання про сутність ринкового потенціалу залишається дискусійним.

Поряд з терміном «ресурсний потенціал» в економічній літературі широко використовується поняття - «економічний потенціал». В рамках натурально-речового аспекту вивчення ресурсів, важко визначити відмінність цих категорій. Тим більше, що за формою одиниці виміру ресурсний та економічний потенціали тотожні (виражені в матеріально-речових категоріях, умовних натурально-речових категоріях, універсальному еквіваленті - грошових одиницях, в різних індексах або алгебраїчних

виразах). Разом з тим, внутрішній зміст цих категорій, на нашу думку, цілком різний.

Узагальнення вищевикладеного дозволяє зробити висновок про те, що в період переходу від стратегії виживання до стратегії розвитку вивчення економічного потенціалу необхідно. Під економічним потенціалом розуміється сукупність наявних видів ресурсів, сполучених між собою, використання яких дозволяє досягти економічного ефекту. Він є основою господарської діяльності підприємств і організацій. На успішне ведення господарської діяльності промислових підприємств впливає ступінь використання економічного потенціалу.

Таким чином, ресурсний потенціал є основою економічного потенціалу господарюючого суб'єкта і відображає потенційні можливості підприємства. У той же час економічний потенціал передбачає і реалізацію потенційних можливостей, виражену в досягненні економічного ефекту. Грунтуючись на цьому твердженні, нами дається таке визначення економічного потенціалу.

Економічний потенціал господарюючого суб'єкта є інтегральна оцінка потенційних можливостей, укладених в ресурсному потенціалі, і реалізації їх для досягнення економічного ефекту.

Отже, економічний потенціал організації характеризується не тільки наявністю ресурсів, але й ефективністю їх використання, оскільки деякі організації, що мають однакові потенційні можливості, відрізняються ефективністю їх використання, а внаслідок - економічний потенціал вище у тій організації, яка більш ефективно використовує свої можливості.

Література

1. Большой экономический словарь / под. ред. А.Н. Азрилияна. – 2-е изд. доп. и перераб. – М.: Институт новой экономики, 1997. – 864 с.
2. Борзенкова К.С. Оценка экономического потенциала предприятия и повышение эффективности его использования: автореф. дис. канд. экон. наук / К.С. Борзенкова. – Белгород, 2013. – 24 с.

3. Храмцова Т.Г. Методология исследования социально-экономического потенциала потребительской кооперации: дис... д-ра экон. наук. / Т.Г. Храмцова Центросоюз РФ; СибУПК. – Новосибирск, 2002. – 374 с.